



התקפות-לילה בתקופה העתיקה והחדשה

מאת פילד-מרשל לורד א. פ. וויול

אל יטול לידיו איש ביצוע התקפות-לילה, ללא ישוב הדעת, דרך הפזה או תוך הקלת ראש, כמעשה אותם צעירי-הקצינים שאין להם כל הבנה, אלא תוך יראת-קודש, במתינות וכוהירות, בעצה נישוב-הדעת, ובכבוד-ראש; ותוך תשומת-לב מלאה לסיבות שבגללן צוּנה על עריכת התקפות-לילה.

מתוך מימרותיו של גנרל סיר הרקולס קרומולינגטון, אביר „מסדר המרחץ“ *

„קרב-לילה של גבעת-המורה“

„פרט לכך שהיה עלי להשתמש במדע כבתחילת להשראה אלהית — הרי פעלתי בערך לפי אותם קני הפעולה של גדעון“.
גנ' דונקאן ב„חיל הפרשים פרץ דרכו“

מטים שלו לא שימש מחפה למידת חולשה. בהיותו נבון משאול, סירב לקבל את כתר המלוכה, לו ולביתו, שבני-ישראל הציעו לו. על כשרונותיו כאיש צבא אנו יכולים לשפוט מתוך התיאור על הדרך בה ביצע שתיים מפעולות-המלחמה קשות-המבחן ביותר — התקפת-לילה ורדיפה ארוכת-נשימה. דרך הביצוע המזהיר של שתיים אלו מוכיח כי יכולתו ותקיפות-החלטתו היו כשל מצביא גדול אמיתי.

ועתה — נצייר נא את התמונה של „מצב המוצא“ (כפי שנוהגים לאמר השופטים המנהלים של תרגילים טקטיים) להתקפת הלילה שלו. אויביו של גדעון, בני מדין — ערביי-מדבר נודדים — יש לשער כי נבדלו אך במעט מאוד מיוצאי חלציהם היום הזה.

אותו שיך פייסל אדרוויש — שחיל-התעופה הבריטי עסק בזמן האחרון¹ בסיפול מעשיו על גבולה של עיראק — מבחינת המסורת, הריהו יורשם הישיר של יריבי גדעון — זבח וצלמנע — אלה שודדי הגבול האמיצים אשר הלכו לקראת מותם ללא מורך. וסיפור המעשה של השתעבדות בני-ישראל למדינים חזר ונשנה מאות בשנים לאורך גבולותיו של המדבר הערבי. פשיטה אחת או שתיים ע"י הנודדים אל תוך הארץ המעובדת מוצאת את העמים המיושבים כשהם חלשים ומפולגים, ואת הג'נדרמריה ומשמרות הספר בלתי-יעילים ומופעלים ללא-עיוונו. הפושטים

כל אשר ידוע לנו על גדעון בן יואש, איש המלחמה והמדינאי כלול בשלושה פרקים בתנ"כ — שופטים, ו' — ח'.

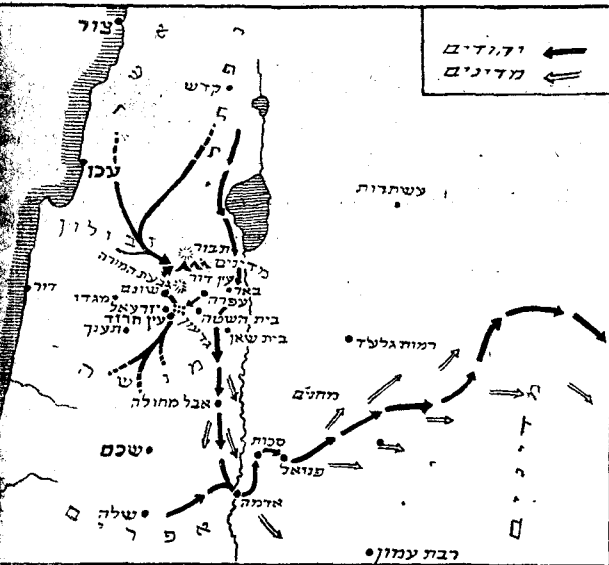
אולם התיאור של אופיו ומפעלותיו, הניתן באותם הפרקים, — דיו כדי לשוות לו מעמד נעלה מאוד: פרט אולי ליהושע, היה הוא המצביא הטוב ביותר וראש המדינה חריף-המוח ביותר שהעמיד לו ישראל

בין שתי התקפות-הלילה אשר יסופר עליהן כאן הפרידו, במרחב, פחות מחמי-שים מילין; ואלו בזמן — יותר משלושת אלפים שנה.

ביום מן הימים. ולא בלבד חייל עונפש היה. תשובתו לאנשי שבט אפרים (שופטים ח', ב') לא היתה יכולה להיות מנוסחת טוב יותר אף ע"י הדיפלומט החלקלק ובעל „מענה לשון“ חריף ביותר שגלגל איפעם משפ"טים בצרפתית; בעוד שהליכותיו עם „אי-משפטי“ הפעולה² מסוכות ופנאָל מוכיחים בעליל — כי שעה שנתקל בעוזות-פנים ומרדנות בקרב עמו הוא או בקרב שבטים שהיו למסעובד — הרי נוהג-דיפלר

* הפיסקא הזאת, בפתח מאמרו של הגנ. וויול, הנה, כמובן, מעשה-החלצה ספרותי של המחבר, בחקותו את הסגנון החגיגי-המסורבל של כמה סופרים בעניני מלחמה; ואין שמו של גנרל קרומאלינגטון אלא מיווג שמתיהם של קרומאָל ושל וָאלינגטון — ואלו שמו הראשון, „הרקולס“, מדבר בעד עצמו.

(1) בשנת 1930.



בגדוד מוסיפים עוזרוה ומספרם מתרבה (יתכן, כי בצורת-המרעה במדבר היא המדרבנת אותם), עד שלבסוף זונחים שבטי-המדבר השונים את המפריד והמדיל ביניהם, מתאחדים בו, הפעם, ועולים בתקופת-האביב "כתגבים לאלפיהם", עם אהליהם, צאנם וגמליהם (ממש כמתואר בשופטים, ו' ה') לאכול במרעה ותנובת-השדות שבארץ הנושבת.

בני מדין תקעו יתדות אהליהם בחלקו המזרחי של מישור-יזרעאל-הגדול (לא הרחק מעפולה של היום, מקום בו ניתקו פרשיו של אלנבי את עורקי-העורף של התורכים). עלינו להעלותו בדמיונו יותר כמין "לאאגר" של בורים דרום-אפריקאיים, מוקף העגלות והבהמות מאשר כמחנה מבוצר. את המדינים עלינו לראות כשומרים מזויינים על צאנם וגמליהם, יותר מראות חיל מאורגן; ואת מסעם כרצון לרעות, הם ובהמתם, בשפע הארץ שלא הורגלו לו — יותר מאשר כרצון להלחם. היה זה, בעצם, מין "פיקניק" ענקי מדי שנה, יותר מאשר פלישה. אולם לגבי בני ישראל היה זה ענין תמור.

אנשיו של גדעון החזיקו בקצהו המערבי של הר הגלבוע, על רכס הגבעות שמדרום למישור. שדה-המערכה הנו כמעט אותו שדה-קטל עצמו, עליו מוגר שאול ונפל חלל בפני הפלשתים כמאתים שנה מאוחר יותר.

בכל מעשה-מלחמה בארץ-ישראל, נועד תפקיד ראשי למים, וכן היה גם כאן. המים היחידים שהיו מצויים לרשות הישראלים ניקרו למרג'ית הגבעות שעליהם הם נערכו — כלומר קרוב למחנה האויב. הדבר מסביר, מה הולם היה המבחן שבעזרתו בחר גדעון את שלוש מאות בחוריו (יצוין: אותו מספר אנשים עצמו הנציח את זכרו של לאונידס בדברי-הימים: ה'300 שבפיקודו במיצר טרמופילי). מרבית אנשיו, שחכם יבש בשרב על הגבעות החשופות והסלעיות, משהגיע תורם לשתות, השתחו מלוא-קומתם לצד המעיין, והרוו צמאונם ללא גבול ושליטה עצמית. רק הלוחם הותיק, שעמד בנסיון צליפות ומארבים, החזיק נשקו בידו האחת ואת עיניו כיוון לעומת אויביו, שעה שטבל ידו האחרת במים ולקק את כף ידו, כשהוא נכון לפעולה עם כל סימן של סכנה. גדעון ודאי היטיב להרגיש כמה הוא נזקק ללוחמים המאומנים הללו. אותה איסטרטיה מגוונת שנתקבעה אל תחת גדלו' ספק אם יכלה לנטוע בלבו בטחון רב. זכרונו, כי משך שבע שנים התחבאו הישראלים בגבעות שעה שבני-מדין פלשו לשפלה הזרועה על ידם; כי יותר משני שלישים

ממחנהו בראשיתו כבר הוכיח שאין לבו עם מלחמה (שופטים ז', ג'); וכי גדעון היה מפקד שטרם הוכיח עצמו בקרב ואדם ללא עמדה או השפעה מיוחדת (ראה שופטים ו', ט"ו). הוא הבין עד מהרה שצבאו איננו כלי שיכשר לקרב ערוך, וכי למען הצליח עליו לסמוך יותר על התחבולה והערמה — מאשר על המספר. אכן היה משום הרנוה בכך לגלות, ולו שלוש מאות, אנשים מלומדי-מלחמה, שבמשמעתם וביציבותם יכול היה לשים מבטחו.

אולם המלט שהדביק יחד את השבטים השונים של אויביו היה אף הוא רופף וחלש. הערבי בן המדבר הנו איש-ג'ריליה, לוחם בלתי-סדיר, הרגיל ללחום בקבוצות קטנות כשיש לו שטח נרחב לתמרון. תנאיו הדחוסים של קרב בתוך מחנה-הלוחמים הגדול של המדינים, ודאי גרם לו הרגשת אי-נוחות, הדומה למחלת ה"קלאוסטרופוביה"². קרב במבנים-סגורים — זה לא היה כלל סגנון-הקרב שלו. כן לא דרבנה אותו קנאות דתית להסתער בזעף אל מול אויבו; שומה היה עליו עדין לחכות עוד כאלפים שנה לאותה התגלות-השכינה שנועדה לו, ולנביאו, לגן-העדן משלו ול"חוריות" שחורות-העין השוכנות בו. ועל כן, משהחלו מגיעים למחנה המדינים הסיפורים על האותות והנפלאות שציינו את עליית מנהיגם החדש של בני-ישראל (ואמנם היטיב גדעון לדאוג לכך כי הגע יגיעו!) — הן נקלטו במוחות שעצבנותם כבר עשאתם לבעלי כושר-קליטה מיוחד. קרקע כזוה,

(1) כלום זוכר מישהו כיום את נאומי של חבר ידוע מאד בממשלה הבריטית, מספר שנים לפני מלחמת-השניה, ששאל מה צורך מחייב שירות-הוכה לחיל-מגן המולדת? ביום בו ידרוך צבא גרמני על אדמת בריטניה — כך אמר — ימהרו כל תושבי הארץ הזאת לאחוז בנשק מבלי כל כפייה.

(2) הפחד מפני הימצאות בנין או בשטח סגור.

מש"טיב" ע"י השמועות, תעלה בו הבהלה —
לכשתיזרע — עלה כפורחת.

אולם נשוב נא אל גדעון. כל תכניתו היתה מבור-
ססת על האפשרות של יצירת בהלה כזו בשורות
אויביו. הוא הכין את התקפתו, כשם שיש להכין כל
התקפות-לילה, בדאגה ובתשומת-לב הגדולות ביותר
לכל פרט מפרטיה. ראשית, הוא ארגן את חילו. את
השלוש מאות הוא חילק לשלוש פלוגות, שבלי ספק
חולקו גם למחלקות. את היתר שילח — בלשון
התנ"ך, "איש לאהלו" — אולם כפי שהוכיחו המאור-
עות הבאים, ודאי שהפקיד לפחות חלק מהם לשמור
על מעברות-הירדן ולהשלים את הבסת האויב, אם
אך יצליחו השלוש מאות להניסו. דאגתו השנייה
של גדעון היתה אספקת הציד: — לכל איש
חצוצרה, כד ולפיד, — כלי-נשק אשר מוזר היה
כי הסיים שנועדו להשיג בהם תבוסה כה חרוצה.
אח"כ ערך את הסיור האישי שלו, בקחתו עמו את
שמשו פורה (שיתכן וגם שימש כרץ-גדודי). סיור
זה הראה לו כי הפטרולים של האויב אינם פעי-
לים — בעוד שהשיח ושיג העצבני שקלטה אוזנו
בקרב וקיפיר-החורץ הוכיח שהמדינים כבר בשלו כדי
הטלת בהלה. עתה חזר, נתן את פקודותיו הסופיות,
וקבע את הסיסמא המפורסמת שלו: "חרב לד' ול-
גדעון". כל איש הבעיר את לפידו וברוב זהירות
הצפינו בכך — כך ששום אור לא יגלה את התנועה
של האנשים עד לרגע המכריע — התקין את הצו-
צרתו שתהא נכונה לתקיעה, ותפסו בחרבו או בח-
ניתו. כך יצאו הפלוגות למסען, לפי הוודומים שער-
בד ברוב הקפדה, אל העמדות שנועדו מראש סביב
מחנה האויב. על גדעון היה לתת את האות בערך
בחצות, זמן — אשר כפי שהוברר, — היה זה
ממנהג המדינים להחליף בו את הזקפים: "הם
זה עתה החליפו המשמרות" — שופטים, ז', י"ט.

הצלחתו של התכסיס היתה שלמה. הערביים הנ-
כוכים מצאו עצמם לפתע, כשם שדימו בנפשם,
מוקפים בחיל-אויב מכל צד. בהלת-המגור התפשטה
והלכה, ליכודו הרופף של עדר-האדם הבלתי-ממוש-
מע התפורר; ושבת נלחם בשבת באפלה, כשתרועות
החצוצרה מחרישות-האזנים הללו, הלפידים המת-
נופפים האלה וקריאת-הקרב המתרוננת הזאת —
לופפים אותם מסביב.

לא היה כלל צורך לשלוש-מאות להנחית מכה.
הם יכלו לעמוד על עמדם בעוד אויביהם נלחמו
איש ברעהו ונסו¹.

הטבח היה מנת-חלקם של הערביים, מופי הרפיון
במנוסתם, — כי על ישראל היה לנקום שבע שנות
דיכוי ארוכות, וכל הארץ קמה נעורה עתה, שעה
שאויביהם נסו בבהלה. וכשהפליטה, על מנהיגיהם,
כבר סברו כי רחקו מרודפיהם — ודימו להיות
בטוחים, — נפל עליהם גדעון, שלא הרפה ולא ידע
לאות, שנית והשלים את תבוסתם. כך ש"יום מדין"
הפך לשם-דבר בישראל לשלמותו של נצחון².

העקרונות שלפיהם פעל גדעון — ערכם של האי-
מון והשמעת בפעולה, בלילה, הצורך בתשומת-לב
לפרטים, החשיבות של סיור-אישי, ההשפעה הפסי-
כולוגית של אפתעה בלילה — כולם עודם שרירים
וקיימים גם כיום הזה, והם יודגמו במבצע השני,
אשר יתואר להלן.

הקבלה קרובה לתכניתו של גדעון ניתן לגלות
גם בהסטוריה הימית האנגלית — בפיוזרה של
ה"ארמדה הגדולה" הספרדית עלידי דריק באמצ-
עות, "אניות-אש" ליד קלי או בפעלו הדומה, אם
כי המוכר פחות, של האדמירל קוצ'רון נגד הצי
הצרפתי (11 באפריל 1809) בחנית-הים מול החוף
הבסקי.

פשיטת לילה על רכס אל'בורג' - ג'רבה

(12 - באוגוסט 1918)

בערך במחצית הדרך בין ירושלים ושכם — בערך
במקום בו עבר בזמנו הגבול בין ארץ יהודה לשומ-
רון, ובין מלכויות יהודה וישראל. כאן התגבשו, זה

(1) מתעוררת בלי משים התהיה: שמא זכר חצוצרותיו
של יהושע ביריחו היה לו חלק בתחבולת-הערמה זו.
(2) ראה ישעיהו ט' ג': "כי את עול סבלו, ואת מטה
שכמה, שבת הנוגש בו החיית כיום מדין".

האופרציה הלילית השנייה, שתתואר בזה היתה
מאורע פרוזאי יותר. מן הראוי, על כל פנים, ליחד
עליה את הדיבור. בתורת דוגמא של אופרציה קשה,
על פני שטח מבוחר מאד, שבוצעה בהצלחה תודות
לאימון ולהכנה מדוקדקת.

גיאת-החזיון הוא רכס סלעי בגבעות יהודה, כ-70
ק"מ דרומה ממקום-פעלו של גדעון. הוא שוכן

מול זה בראשית חודש מרס 1918, קוי הבריטים התורכים.

באותו זמן היתה מטרת הבריטים לשוב ולהתקדם במוקדם. אולם הצלחות הגרמנים בחזית המערב, ב-21 במרס ובימים שבאו אחר-כך הפרו את כל החישובים. גנרל אלנבי שלח כל יחידה בריטית, שאפשר היה לותר על שירותה בא"י, למען עוזר בעצירת נחשול ההסתערות הגרמנית בצרפת. בסוף מאי עזבו כל הבטליונים הבריטיים את א"י, מלבד גרעין-כוח שנותר בה. אלה התחלפו בבטליונים הודיים, שהובאו ישר מהודו, וחסרו כל נסיון-מלחמה, ורבים מהם קיבלו אך מעט אימון-צבאי אמיתי. במשך הקיץ נעשתה עבודה אינסופית בית למען שרוב ה"הלחים" כראוי יחידות חדשות אלו אל תוך דפוסי-הצבא² הישנים. אולם רב היה עדיין החומר הבלתי-מנוסה ובלתי-בדוק בתוך חיל-הצבא, שעה שגנרל אלנבי החליט, בסתיו 1918, לבצע את תכניתו הנועזת להכריע את התורכים.

על ההתקדמות הגדולה שומה היה להיערך באמצע ספטמבר.

הפשיטה, שאותה נתאר כאן, תוכנה ותוכנה בחודש יולי, ובוצעה באמצע אבגוסט.

לגנרל סיר פיליפ צ'טווד, מפקד הקורפוס ה-20 שבפקודתו בוצעה הפשיטה, היתה מטרה כפולת: איסטרטגית וטקטית. למען הבהר את מטרתו האיסטרטגית, הכרח הוא לתאר תחילה את הגורמים הטופוגרפיים העיקריים שבגורה זו של החזית.

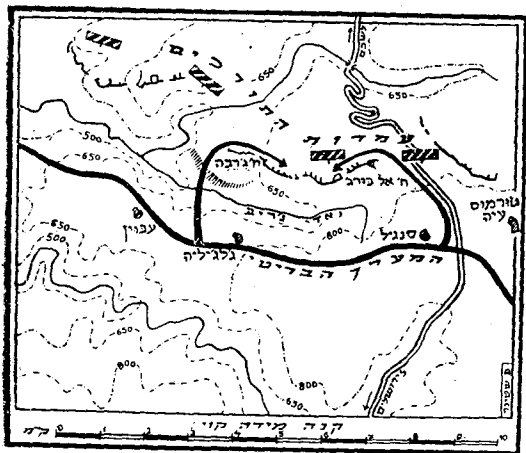
תוטה-השדרה של רכס תריי-יהודה הנו צר, ושלוות הות ההרים, המשתרעות ממנו לימינו ושמאלו, הנו אף הן צרות ותלולות, כשואדיות עמוקים, אולם יבשים, מפרידים ביניהן, כך, שהתקדמות ישירה צפונה, — למעשה כמוה כטיפוס לאורך חודו של מעור ענקי — באטיות, תוך טרחה ומכאוב, חזית הקורפוס השתרעה על-פני יותר מ-25 ק"מ לרוחב הרי יהודה, כשכביש ירושלים—שכם חוצה, צפונה ודרומה, דרך מרכז חזית הקורפוס. היתה זו הדרך הסלולה היחידה שבארץ הגבעות, והתורכים ציפו בדרך הטבע, שההתקדמות העיקרית צפונה, בחלק זה של החזית, תבוצע לאורכה. באותן עמדות התורכים, ששלטו על הדרך, הוצבו על-כן חילות-מצב

חזקים יותר, וביתר צפיפות, מאשר באיזורים האחרים שבארץ-הגבעות. אולם לגנרל צ'טווד היו רעיונות משלו. הוא כלל לא התכוון להניע את חילו קדימה, — משתגיע שעת האופנסיבה הגדולה — בדיוק במקום שהאויב ציפה לכך, כלומר, לאורך הכביש הראשי, ובסמוך לו, משני עבריו. הוא תכנן לרכו דיביויה בכל אחד מקצוות חזיתו הארוכה, ולבצע, משני האגפים, התקדמות-מפגש על העיר שכם — לאורך הרכסים, במקום לרוחבם, — תוך יציאה אל הכביש הראשי במרחק כך וכך קילומטרים בעורף-מהקיום התורכיים. דבר אשר יתכן כי היה מאפשר לכתר את מגיניו של מרכז החזית התורכית. התכלית האיסטרטגית של פשיטת-הלילה על הרכס רבי-העצמה אל-בורג' — ג'רבה — מעוז עמדות-המגן התורכיות שמשני צדי הכביש — היתה לחזק את הנחתו של האויב, שכאן, במרכז, צפויה לו הסכנה העיקרית. התכלית הטקטית היתה "לתת טעם-קרבי" לכמה מהיחידות היהודיות החדשות, לטעת בהם בטחון, ולעורר רגש התקנאות-חיילים בבטליונים היהודיים האחרים שבקורפוס. משום כך, שומה היה על פעולה זו שתוכתר בהצלחה שאינה-משתמעת לשתי-פנים, וכזו שבכוחה להלהיב את הרוח.

גנרל צ'טווד הפקיד את ביצוע האופרציה בידי הדיביויה ה-10 (האירית), שבפקודו של מיוור-גנרל י. ר. לונגלי, וזה בחר לביצוע ההתקפה את הבריגדה ה-29 (שבפקודו הזמני של לויתן קול. א. ה. וילכוד, מהרגימנט לינסטר האירי). המשימה לא היתה קלה כלל וכלל. אורך הרכס, שאותו צריכים היו לתקוף, היה קרוב ל-4000 מטר, והוא השתרע במרחק 2000 מטר מקו-החזית שלנו, כשואדי עמוק מפריד ביניהם. כך, שהגישה למטרה כללה, בקצה המערבי, ירידה במדרון של כ-300 מטר וטיפוס של יותר מ-250 מטר; בקצה המזרחי של הקטע היו המורד והעליה תלולים פחות. ביצורי-השדה שלי התורכים היו לרוב בנויים בצורת סגורים, שנבנו איתן, והם היו — לגבי עמדות-מגן תורכיות — מוגנים היטב בתיל. חיל-המצב של ביצורי-שדה אלה נאמד ע"י שרות-החקר שלנו — וכפי שנתברר אח"כ, בדייקנות רבה — בערך ב-800 רובים ו-36 מכ"י. תכנית ההתקפה (שקויה הכללים הותוו ע"י גנרל צ'טווד, והפרטים הושלמו ע"י הדיביויה ה-10) היתה בבחינת חידוש, ונועזה למדי כמעט עד כדי השביע רצון תביעותיו הברורות והמדויקות של האיסטרטג והטקטיקן האחרון שקם לנו — הגנרל הנרי בלינג-

(1) הבקעת חזית הארמיה הבריטית החמישית, והנסיון לפרוץ ולהגיע עד לנמלי "התעלה האנגלית" — אותו מעשה עצמו, אשר אמנם הצליחו בו הגרמנים כעבור 22 שנה — במאי 1940. — המערך.
(2) דהיינו, בריגדות ודיביויות. — המערך.

עד שניתן היה להתקדם לאורכם רק בשורה עורפית, — ואח"כ לטפס בכבדות על פני מדרגות מדרון תלולות ומסולעות. העובדה, שהתנועה בוצעה ללא אבדן כיוון המסע, ובדומיה מספיקה שלא להזיז עיקר בעוד מועד את האויב, ובתיאום זמן כה מדויק, ששתי השדרות — שהיו מרוחקות שלושה-ארבעה קילומטרים האחת מרעותה — יכלו להסתער ממש באותו רגע, — עובדה זו הנה תעודת-כבוד לכות חזותו-מראש, וכשרון-תחבולתו הרבה של מטה הדי-בינה, ולאיומו והמשמעת של החילות.



יתכן, ויש מן הענין בתיאור כמה מן האמצעים בהם נקטו להבטחת הצלחת מסע-הגישה הזה, על מנת לשמור מפני אבדן הכיוון, הניחו הפטרולים הקדמוניים סרטיניר לבנים בכל מקום בו היתה קיימת אפשרות לסטייה מהכיוון הנכון; או שהתירו על הנתיב, פה ושם, צבע-סיד לבן; כן השתמשו בלוחות, שמורחו בתערובת-צבע המאירה בחושך. נבחר לילה בו ירח שוקע יגיה את אורו על גתב ההתקדמות, עד קרוב לעמדות-הפריסה להתקפה. ההסתערות עצמה שומה היה עליה להיות מבוצעת בחשיכה.⁷ למען הבטח דומיה, כוסו נעלי המתקינים בסוליות-לבד מיוחדות; ובשדרה השמאלית הונחו על קרקעית-הואדי צרורות עשב יבש במקור מות מסויימים קשיי-מעבר, על מנת להטביע את קול-המולה הבלתי-נמנע, הנגרם עקב ההתפרסות לעמדות-המוצא, היה פגז ח. נ. מ. נורה, בכל אגף, בהפסקות של 15 שניות (התורכים היו מורגלים, מלמפרע, לצפות לכך כחלק מ"המשטמה" הלילית

(7) כותב. הטורים הללו, נקבעו לנבתיים בעיה על הנושא, "התקפת-לילה" בגליון-מבחן טקטי, הרשה פעם למור עמדים הנבתיים להניח, שהירח נמצא במצב המתאים ביותר לתכניתם-פתרונו. טקטיקו אופטימי אחד קבע: "ירח מלא הוזרח בשעה 9 בערב ושוקע בחצות".

טון דונקן.¹ כל אחד מקצות הרכס הארוך היה מיועד להיות מותקף ע"י בטליון הודי אחד, כשב-עקבות כל אחד מהם תבואנה שתי פלוגות מהבטל-יון הבריטי היחיד שבבריגדה — הראשון לרגימנט-לינסטר, לפלוגות הלינסטרים הללו יועד לנוע אחר-כך פנימה, על פני הרכס, מכל אחד משני האגפים אל מרכזו, כשהן מתקדמות לאורך הקו התורכי, בהתקיפן את עמדות האויב בזו אחר זו, מן האגף ומן העורף — עד אשר תפגשנה ארבעת הפלוגות — אם הכל ילך, כשורה — בעורף מרכז הקו התורכי. דבר זה צריך היה לציין את השלמת הפעולה, ואז שומה יהיה על כל הגייסות המתקיפים לסגת, והחלט, שהנסיגה תתחיל בשעה קבועה מראש, חצות-ליל — בין שהפעולה תגיע להשלמתה, ובין אם לאו.² הבטליון הרביעי של הבריגדה, — בטליון הודי נוסף — סיפק את משמרות-הלווי הדרושים לשבויים, קבוצות סבלים, וכד'. נקבע, שהתקפה תהגה מטיוע ארטילרי של שתי דיביזיות,³ וכן מתשע סוללות בינוניות,⁴ ומבריגדה של ארטילריית-הרים.⁵

הבריגדה ה-29 עברה שלושה שבועות של אי-מון מיוחד לפני צאתה להתקפה, אולם אימון זה נערך בעורף, אחד מרוכסי-הגבעות שבכיוון לירד-שלים נתגלה כדומה במידה מספקת לרכס של ג'רבה, והשתמשו בו כבשטח לחזרות⁶ בעוד שתב-ליט חמר של הרכס, בתבנית גדולה, בוצע מתצלומי-אוויר — כך, שכולם יוכלו לודא עצמם עם פני הקרקע בקויהם הכלליים. בינתיים הוכנה מפה מיוחדת, בעיקר מתצלומי-אוויר, ונעשו כל המאמציים לגלות מקום מושבה של מפקדת האויב ואת הקוים הקבועים, על פניהם היה האויב נוהג להטיל את מחסומי אש-הארטילריה שלו בלילה.

החלק העדין ביותר שבפעולה זו היה מסע ההתקרבות של שתי השדרות לעמדות-הפריסה שלהן להתקפה — בסמוך לקו-החזית של האויב, שומה היה עליהן לשרך דרכן במורד שבילי-הרים טרושים וזרועי אבנים — כה צרים וכה תלולים

- (1) גיבור, "הילי-הפרשים פרץ ועבר" — סיפור דמיוני על אמצעי אימונים ומלחמה, אשר שבה את לבו של הגנ. וייל עוד מזמן היותו הוא עצמו, מאמך-גייסות בקסקסיה של בריטניה ובשדרות-התמרונים שלה.
- (2) יש לזכור, שבתקופה בה בוצעה אותה פשיטה, טרם היו מכשירי אלווט, או כל אמצעי קשר יעיל אחר.
- (3) בתנאי החזית הארץ-ישראלית, או כ-25-20 סוללות, כנות 4 כלים, ברובם המכריע תותחי "18 ליטראות" (שלושה אינץ' ומטהו קוטרם).
- (4) 4.5 אינטש בעיקרן.
- (5) כ-12 הוביצרים, בני 3.7 אינץ'.
- (6) מקום החזרות היה ליד הכפר ג'ציה, כ-20 ק"מ דרומה לקו החזית.

הקבועה, ותנודות גלי-ההד מפגו כבד בגבעות סלעיות אלה שימשו מטשטשי-קול יעילים). תיאום-הזמנים של מסע-ההתקדמות וקצבו, שימשו נושא לניסויים ותרגולים מדוקדקים ורווי-דאגה, הן על פני שטח אימוני-החזרות הנזכר, והן ע"י פטרור לים שנעו בנתיב עצמו, שבו שומה היה על המסע להיות מבוצע. המהירות נקבעה ל-28 יארד לדקה, כ-25½ מטר, (קצת יותר מקילומטר וחצי לשעה). אולם השטח היה כה קשה-מעבר, עד שהשדרה השמאלית, על אף כל ההכנות, נאלצה להתאמץ קשות על מנת לשמור על קצב-מסע זה.

אשר-הארטילריה נפתחה בשעה 21.55, שעה ששומה היה על השדרות, בהתאם ללוח-הזמנים, לסיום את התפרסותן לעמדות-המוצא להתקפה. המטרות הראשונות הודעשו משך 20 דקות, ובאותו זמן היו כל אותן מפקדות האויב, שעמדו-תיהן היו ידועות, נתונות להפגזה כבדה. מעתה ואילך הפעילו תותחי-השדה, מכל אגף, מחסום-אש הנע פנימה מאגפי הגיורה המתקפת אל מרכזו, צעד בצעד עם התקפת ה"לינסטר", בעוד הארטילריה הכבדה-יותר המפגיזה את דרכי-הגישה, בהן ציפו לבוא זרובות האויב (על דרכים אלה השיגו מקודם אי-שורים מפי השבויים והעירקים).

רשימה קצרה של כמה מהתחבולות וההתמצאות האחרות תשמש להראות כמה מדוקדקת הייתה המחשבה שהושקעה בתכנונה של התקפה זו. המת-קיפים נשאו עמם סוג מיוחד של סולם מתקפל, למעבר גדרות-התיל של האויב, במקרה שאש האר-טילריה לא תצליח לפורצן¹. תחנות-תחנות של נושאי-אלונקות לפצועים נקבעו ברוחם, לאורך דרכי המסע-בחזרה; מקלט, המוגן מפני חדירת פצצות, הוקם בכפר עזוב ששכן בין שני קוי החזית, לשמש מחפה לכל פצוע שלא יוכלו לפנותו עד

שחר; כפר אחר הוא, נורו מתוכו הבתקי-תותחנים, כביכול, והועפו זיקוקין — הכל באורח חשמלי — כדי למשוך אש-אויבת משך זמן ביצוע הנסיגה²; ומשואות גדולות הנובערו הרחק הרבה מאחורי קונו, גם הן באורח חשמלי, למען ציין לחילותינו את הכיוון הכללי לנסיגה.

הפשיטה הייתה מוצלחת בהחלט. השדרה הימנית ביצעה את תכניתה ממש ללא מכשול; הפלוגות של הלינסטרים אשר עם השדרה השמאלית, שמנת-חלקם הייתה שטח קשה-מעבר ביותר, — הגיעו באיחור-מה ולא הספיקו להגיע למטרותיהן הסור-פיות עם הגיע מועד-הנסיגה הקבוע מראש. קרוב ל-250 שבויים, 14 מכ"י ו-10 פרדות הובאו שלל, והאויב סבל אבידות כבדות. אנחנו סבלנו בסה"כ 107 אבידות. התורכים הופתעו לחלוטין, ולאחר ההסתערות הראשונה היו הם מוכי-תדהמה מדי מכדי לגלות התנגדות רבה.

הלינסטרים, שהתקיפו מהאגף או מהעורף, מצאו את האויב כשהוא יורה באופן פרוץ לחזית, מבלי כל תודעה על המתרחש. ההשפעה המוסרית הייתה גדולה. לימאן פון סנדרס³ ניחם עצמו בטענה, שהוא הצליח לעצור נסיון רציני לפרוץ דרך מרכז מער-כותיו כדי להגיע לשכם. אולם חילותיו שבקו-החזית, אף כי יתכן ויכלו להטעות את מפקדם-העליון הגרמני באשר למה שהתרחש, לא השלו את עצמם. הם סבלו זעזוע קשה וזבו דם, ורוחם, שגם בלאו-הכי הייתה נמוכה, עוד הוסיפה לרדת ולשקוע. מאידך גיסא, הצלחה זו שימשה לבטליונים יהודיים שלנו סם-חיוק מתאים ביותר, כפי שנתגלה בכוח-התגופה וברוח הלוחמת בהם התקיפו את מערכות-המגן התורכיות בהתקד-מות הגדולה, שנערכה כחמשה שבועות לאחר מכן.

א פ י ל ו

יש להם הסיכויים להצלחה במבצעי לילה. גדעון בחר לעצמו, מתוך גייסות-הגלבם שלו, ע"י מבחן רב-תחבולה את אותם האנשים שרכשו לעצמם משמעת-עצמית וסיגלו עצמם לאורחות המלחמה בדרך הגסיון הקשה — ונמנע להעסיק זולתם בהת-קפה שעתיד היה לערוך. הדוגמה בת-זמננו מראה, כיצד חילות ממושמיים ביצעו באופן מזהיר אופ-רציה קשה באמת (היא הפרה את הכלל הראשון של ההתקפה בלילה — שעל התכנית להיות פשוט ט),

(3) המצביא הגרמני של חזית-א"י התורכית. — המ ע ר.

איזה מוסר השכל יכולים אנו להסיק מהסיפורים אודות שתי ההתקפות הללו? לקחן הראשון הוא ודאי זה, שרק חילות מאומנים כהלכה וממושמיים,

(1) הסולם היה מורכב משני חלקים — אחד ארוך (כ-3.5 מ') והשני קצר יותר (כ-2 מ') — עשוי קני במבוק, עם 2 רשתות ברזל פרוסות לרחב, ומחצלת גומא בין שתי הרשתות. חלק הסולם הארוך הונח על סבך גדר התיל, שעה שהחלק הקצר הופל אל מעבר לגדר. משקל הסולם היה כ-20 ק"ג.

(2) מעצבי לציין, אך כל תאורת הזיקוקי-די-נור הזו, שתוכנה היטב, בוונזה כמעט לריק; צוותות המכ"י והארטילריה של האויב היו כה נפתעים ומוכי-תדהמה עד כי המעישו לירות, וגם זאת ללא כיוון תכליתי.

„ידידו ובן-בריתו הנאמן ביותר היחה החשיכה — — — מעודי לא פגשתי גייסות או שמעתי על כאלה שכוחם היה עמום לעמוד נוכח התקפת-לילה שהונחתה מן העורף.“
גנרל דונקן, ב"חיל-הפרשים פרץ ועבר.“

„בלילה, בדמיון-פחדים, עד כמה נקל לַדמות שיחיים לדובים.“

שקספיר, „חלום ליל קיץ“.

— לאחר תקופת אימון אינטנסיבי מיוחד. שתי האר-
פרציות גם יחד היו נידונות לכשלון הרה-אסון,
ולוא היו החיילות מאומנים וממושמצים.

הדבר האחר שיש לצינו הוא ההשפעה המוס-
רית הנודעת להתקפות בלילה. לגבי חיילות בלתי-
מאומנים, או מאומנים בחלקם, יכולה השפעה זו
להיות מכלה; ועדות לכך הפניקה ללא-התנגדות,
שאתזה את חילות מדין, אפילו התורכים, מגיני-
עמדות אמיצי-לב, מגלים התנגדות רפה לנוכח
התקפות-לילה המבוצעות תוך הפתעה. והרי מספר
שבועות לאחר כך, נלחמו כוחות-המאסף של התור-
כים, באור היום, בצורה נאה — באותן גבעות ממש.
ההשפעה הקטלגית הנודעת לכוח-האש של
הכלים החדישים עוד מוסיפה על ערך אפשרות
הקרב בלילה. ועם כל זאת, הרי מספר הגייסות,
שבצבאותיה העיקריים של אירופה, שיהיו בעלי
האימון הדרוש לביצוען של פעולות בחשיכה —
יתא מועט עד למאד בפרוס מלחמה חדשה כלשהי.
צבאנו, וצבאה של גרמניה, הנם שני הצבאות היחי-
דים שלהם תקופת-שירות ארוכה למדי בימי שלום
— המאפשרת להם להקדיש זמן מספיק לענף זה
של אימון צבאי¹. בכל שאר צבאותיה הגדולים של
יבשת-אירופה הועמד זמן שירות-החובה הפעיל
בימי שלום על תקופה כה קצרה — שנה בלבד, —
עד כי אין סיפק בידם לרכוש את הגסיון ותורת-
המעשה הדרושים לפעולות בלילה. לא רק שהיילות
בעלי אימון קלוש כזה יהיו מסוגלים לבצע רק את
התנועות הפשוטות ביותר באופרציה הלילית —
אלא, יתר על כן, הם עצמם יהיו ניתנים ביותר
לשיתוק רוחם, שעה שיותקפו בלילה. יתכן ואנו
רחוקים מאוד מהעריך את הנכס הגדול הניתן לנו
ע"י-תקופת-השירות הארוכה יותר שלנו, והתירגול
המתמיד בפעולה בלילה. הרי זהו נכס ששומה עלינו
להוסיף ולטפחו.

(1) הדברים נכתבו מספר שנים לפני עלייתו של היטלר —
שעה שצבאה הקטן של גרמניה של או היה מושחת (כצבאה
של בריטניה באותו זמן) על שירותם של מתנדבים לשנים
רבנות. — המ ע ר י.

במאמר זה הובאו מספר פעמים ציטטות מספר
שהופיע בזמן האחרון, — „חיל-הפרשים פרץ וע-
בר“, מאת ברנרד ניומן. ספר זה ראוי לקריאה.
הריהו בחציו דברי-לצון, ובחציו רציני. בצורה מר-
קיעת-דמיון ומוגזמת, הוא פורש רעיונות הראויים
מאוד שיהרהרו בהם — הלא הם עדיפותו של כוח
קטן, מאומן היטב ומחונן ומטופח כדבעי — לעומת
גוף רגיל של אנשים מזויינים; החשיבות הנודעת
ליכולת לתמרן וללחום בלילה; השפעתו הבלתי רגי-
זה של הבלתי-צפוי; ערך יזמתו של הפרט. זה למ-
עלה ממאה שנה שנפש האינטרטג יוצאת לכמות,
למספרים. לתביעה זו היה טעם רק כל זמן שהרובה
הכידון של החייל-הרגלי הפרט הוסיפו לשמש
הגורם המכריע בקרב. מאותה שעה שניתן היה לרכז
את עצמת-האש של עשרים ויותר רובאים במכ"י
אחת, קטנה ובלתי מתבלטת — נתרץ גורלה של
ההלכה, ששלטה בכיפה משך זמן כה רב במה
שקריו המדע הצבאי, — הלכת כוחו המכריע של
המספר. עם זאת, תהליך ההתקדמות הנו כה אטי,
עד כי המחשבה הצבאית כמעט טרם נעורה והב-
חינה, במילואו, את השינוי שנתחולל.

בעתיד יקבעו האיכות, וכן כושר הניידות. תמ-
רוניו של הגנרל הדמיוני שבאותו ספר, דונקן היו
אך במעט יותר גועזים, ולא יותר בעלי תוצאות
מאשר השמדת הצבאות התורכיים בא"י ע"י הגנרל
אלנבי, בסתיו 1918. ביום מן הימים עלול כוח
קטן יחסית, אך מאומן כהלכה, בלויית בריגדה
משורינית אחת או שתיים, לבצע מבצעים נגד אחד
מהצבאות שבלו מיושן — מבצעים, שיעיבו על
תימרוניו של הגנרל דונקן עד כדי היראותם מסור-
בלים ומכובזי חייר-אנוש².

(2) „כוח קטן יחסית... בלויית בריגדה משורינית או
שתיים“ — זוהי הגדרה מציאותית לחיילו של ויינרל
עצמו, כמנץ שנים לאחר הכתב השורות המתפרסמות
כאן, בקרב סידר-באראני ומסע-קירינאיקה, בסתר-חורף 1940.
ואלו לקח-הלילה של גדעון — מצא את גלגולר
המשכו בפעולותיו של א. צ. וינגייט בשדות-פעלו
של גדעון בעמק-יורעאל וסביבו, במסע „גדעון“ בחבש,
ובפשיטות-רבתי של ה„צינדיטים“ בכורמה.